

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198651

UNIVERSAL
LIBRARY

1965

ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಮೊದಲನೆಯ ಉಪಪುಸ್ತಕ

ಪಾಲಿ ಪಜ್ಜ ಪುಷ್ಪಂಜಲಿ

ಅನುವಾದಕ-ಸಂಪಾದಕ:

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

“ಅತ್ಥಂ ಹಿ ನಾಥೋ ಸರಣಂ ಅವೋಚ ನ ಸ್ವಜ್ಞಾನಂ”

‘ಅರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯ, ಅಕ್ಷರವಲ್ಲ—

ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಬುದ್ಧನು ಹೇಳಿದನು.’

೧೯೩೭]

ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

[ಎಂಟಾಣೆ

ಮುಸ್ಸೋದರ ಗ್ರಂಥ ಭಾಂಡಾರ
ಧಾರವಾಡ

ರತ್ನನ ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳು-

೧. ಚೀನಾದೇಶದ ಬೌದ್ಧ ಯಾತ್ರಿಕರು
೨. ಧರ್ಮದಾನಿ ಬುದ್ಧ (ಮುಗಿದವೆ)
೩. ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ (ಮಕ್ಕಳಿಗೆ)
೪. ಬುದ್ಧ ವಚನ ಪರಿಚಯ
(ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಪ್ರಧಾನ ಪುಷ್ಪ-೧)
೫. ಪಾಲಿ ಪಜ್ಜ ಪುಸ್ತಂಜಲಿ
(ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಉಪಪುಷ್ಪ-೧)
೬. ನಾಲ್ಕು ಪಾಲೀ ಸೂತ್ರಗಳು
(ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಉಪಪುಷ್ಪ-೨)
೭. ಮಿಲಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ
(ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಉಪಪುಷ್ಪ-೩)
೮. ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ*
(ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಉಪಪುಷ್ಪ-೪)

* ೧೯೩೭ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು.

ಪೂಜನೀಯ

ಎನ್. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೆ

ಅವರ ಅನೃತವಾದ ಅನುಕಂಪನಕ್ಕೆ

ಈ 'ಪಾಲಿ ಪಜ್ಜ ಪುಸ್ತಕಂಜಲಿ'ಯನ್ನು

ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಗುರುತಾಗಿ

ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನು.

ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಸೂಚಿ
ಕನ್ನಡ ಗಾಥಾ ೧೫, ೧೬, ೧೮
ಕನ್ನಡ ಗಾಥಾ ೩೫
ಪಾಲೀ ಗಾಥಾ ೪೬
ಪುಟ ೫೧೮ ಟಿಪ್ಪಣಿ
ಕನ್ನಡ ಗಾಥಾ ೧೧೨, ೧೧೩, ೧೧೯

ತಪ್ಪು
ಅಥವಾ
ತೊಳಗವ
ದುಕ್ಕನ್ನಿನ್ನಂ
'ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ'
ನಡಸು

ಒಪ್ಪು
ಅಥವಾ
ತೊಳಗುವ
ದುಕ್ಕನ್ನಿನ್ನಂ
'ಬುದ್ಧವಚನ ಪರಿಚಯ'
ನಡಿಸು

ಪ್ರವೇಶ

ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿ ಆನಂದಪಟ್ಟ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಇತಿಹಾಸ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ 'ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ' ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಪಾಲೀ ಪದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಮೂಲದೊಡನೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆಗೆ ಈ ಸಂಕಲನವು ಒಂದು ಪ್ರವೇಶ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಗಾಹೆಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅನುವಾದವನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗಾಢಾಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪಾಲೀ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನನ್ನ 'ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ'ದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಂಜನಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮೊದಲಿನ ಐವತ್ತು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಗಾಹೆಗಳಿಗೆ ಗದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನೂ, ಅನಂತರದ ಆರು ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳಿಗೆ ಪದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪುಟದ ತುದಿಯ ಉದ್ಧೃತ ಭಾಗಗಳು ಗಾಢಾಸಾದಗಳು.

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಪಾಲೀ ಗಾಢಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧೋರಣೆ ಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮೂಲವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಆಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೆಲ್ಲ ಎಂದಿ ನಂತೆಯೆ. ಆದರೆ, ಅನುಸ್ವಾರ ಬಂದಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು 'ಮ'ಕಾರ ದಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸದೆ 'ಜ'ಕಾರದಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು; 'ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಕತ್ತಬ್ಬಜ್ ಕುಸಲಜ್ ಬಹುಜ್' ಎಂದು ಓದಬೇಕು.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವ ಈ 'ಪಾಲೀ ಪದ್ಯ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'ಯನ್ನು ಸಹೃದಯರ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

'ಶಾಕ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪ'
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರು }

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

ಮಾತಿ ಕಾ

ವಿಷಯ ವಿವರ

	ಪುಟ
೧. ಕತ್ತಬ್ಬಂ	೧೦
೨. ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚೂ ಚ	೧೨
೩. ಧನ್ಮಪದಂ	೧೨
೪. ಅಪ್ಪಮಾದಂ	೧೪
೫. ಧನ್ಮಪದಂ	೧೪
೬. ಚಿತ್ತಂ	೧೬
೭. ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ	೧೮
೮. ಮಾ ಜಾತಿಂ ಪುಚ್ಛ	೨೪
೯. ಏಕಚರಿಯಂ	೨೬
೧೦. ಕೋಧಂ	೨೮
೧೧. ಪರಮಂ ಸುಖಂ	೨೮
೧೨. ಇಸಿಪ್ಪವೇದಿತಂ ಮಗ್ಗಂ	೩೦
೧೩. ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಸುತ್ತಂ	೩೪
೧೪. ಆಳವಕ ಸುತ್ತ	೪೨
೧೫. ಸುನೀತೋ ಥೇರೋ	೪೬
೧೬. ರೋಹಿಣೀ ಥೇರೀ	೫೦
೧೭. ದಸ್ಸಿಕಾ ನಾಮ ಥೇರೀ	೬೦
೧೮. ಪಟಾಚಾರಾ ನಾಮ ಥೇರೀ	೬೦

	ಪುಟ
೧. ಕರ್ತವ್ಯ	೧೧
೨. ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು	೧೩
೩. ಧರ್ಮಪದ	೧೩
೪. ಅಪ್ರಮಾದ	೧೫
೫. ಧರ್ಮಪದ	೧೫
೬. ಚಿತ್ತ	೧೭
೭. ಬಲೈಯದು, ಕೆಟ್ಟಿದು	೧೯
೮. ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ	೨೫
೯. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವಿಕೆ	೨೭
೧೦. ಕ್ರೋಧ	೨೯
೧೧. ಪರಮಸುಖ	೨೯
೧೨. ಋಷಿ ತಿಳಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ	೩೧
೧೩. ಪ್ರವ್ರಜ್ಯಾ ಸೂತ್ರ	೩೫
೧೪. ಆಳವಕ ಸೂತ್ರ	೪೩
೧೫. ಸ್ಥವಿರ ಸುನೀತ	೪೭
೧೬. ಸ್ಥವಿರ ರೋಹಿಣಿ	೫೧
೧೭. ದಂತಿಕಾ ಎಂಬ ಸ್ಥವಿರಿ	೬೧
೧೮. ಪಟಾಚಾರ ಎಂಬ ಸ್ಥವಿರಿ	೬೧

ವಾಲಿ ವಜ್ರ ಪುಸ್ಪಂಜಲಿ

ಎಂಬ

ವಾಲೀ ಪದ್ಯ ಪುಸ್ಪಾಂಜಲಿ

“ವಿಕಂ ಹಿ ಸಚ್ಚಂ ನ ದುತೀಯಮುಕ್ತಿ
ಯುಕ್ತಿಂ ಪಜಾ ನೋ ವಿವದೇ ಪಜಾನಂ”

— ಸುತ್ತನಿಪಾತ.

“ಸತ್ಯ ಒಂದೇ, ಎರಡನೆಯದಿಲ್ಲ;
ಇದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಜನರು ವಿನಾವಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ

ಸಂಘಾ ಪಜ್ಜೋತವಿಹತವೋಹತಮಂ

ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ

ವಂದೇ ಸುಗತಂ ಗತಿವಿಮುತ್ತುಂ ||

— ಸುಮಜ್ಜ ಲವಿಣಾಸಿನೀ.

೧. ಕತ್ತಬ್ಬಂ

೧. ಕೋ ನು ಹಾಸೋ ಕಿಮಾನನ್ನೋ

ನಿಜ್ಜಂ ಪಜ್ಜಲಿತೇ ಸತಿ |

ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಓನದ್ಧಾ

ಪದೀಪಂ ನ ಗವೇಸ್ಸಥ ||

[೧]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೪೬.

೨. ಸೋ ಕರೋಹಿ ದೀಪಮುತ್ತನೋ |

ಖಿಪ್ಪಂ ವಾಯಮ ಪಣ್ಣಿತೋ ಭವ

ನಿಧ್ಧಂತಮಲೋ ಅನಜ್ಞಣೋ

ದಿಬ್ಬಂ ಅರಿಯಭೂಮಿಮೇಹಿಸಿ ||

[೨]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೩೬.

ಬುದ್ಧನ ಹೃದಯವು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶೀತಲವಾದುದು.
ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಮೋಹದ ಕತ್ತಲೆ ಹತವಾಯಿತು.
ಅವನು ಮನುಷ್ಯ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು.
ಗತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಆ ಸುಗತನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧. ಕರ್ತವ್ಯ

ಸದಾ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ
ನಗು ಯಾರಿಗೆ? ಆನಂದವೇಕೆ?
ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋದವರು ನೀವು
ದೀಪವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲವೆ? [೧]

ಈ ನೀನೇ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ದೀಪ ಮಾಡಿಕೊ.
ಬೇಗ ವ್ಯಾಯಾಮಮಾಡು, ಪಂಡಿತನಾಗು.
ಕೊಳೆಗಳು ಕಳೆದು ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲದೆ
ದಿವ್ಯವಾದ ಆರ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ಸಾರುವೆ. [೨]

1. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಸಾರಾಸಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನ. 2. ಮೋಹವೆಂಬ ಗುಣವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ತೆರದ ಮಂಕುಮುಚ್ಚಿ, ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. 3. ಒಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬೇರೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು—ಈ ರೀತಿಯ ಲೋಕಾಲೋಕ ಗಮನ. 4. ಸತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಗತಿ ಪಡೆದವನು; ಬುದ್ಧನ ಒಂದು ಹೆಸರು. 5. ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬುದು ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಂಕೇತ ಶಬ್ದ; ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ ಅವಿದ್ಯೆ. 6. ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ. 7. ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ ಮುಂತಾದ ಕೆಟ್ಟಗುಣಗಳೇ ಕೊಳೆ ದೋಷಗಳು. 8. ಆರ್ಯಭೂಮಿ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಳ, ಪರಮಪದ.

೨. ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಛೋ ಚ

೧. ಯಥಾ ಪಿ ಸೇಲಾ ವಿಪುಲಾ
 ನಭಮಾಹಜ್ಜ ಪಬ್ಬತಾ |
 ಸಮನ್ನಾನಪರಿಯೇಯ್ಯಂ
 ನಿಪ್ಪೋಟೇನ್ನೋ ಚತುದ್ಧಿಸಾ |
 ಎವಂ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಛೋ ಚ
 ಅಧಿವತ್ತಂತಿ ಪಾಣಿನೋ ||

[೩]

೨. ಖತ್ತಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವೇಸ್ಸೇ
 ಸುದ್ಧೇ ಚಣ್ಡಾಲ ಪುಕ್ಕುಸೇ |
 ನ ಕಿಣ್ಣ್ವಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ
 ಸಬ್ಬಮೇವಾಭಿಮುದ್ಧತಿ ||

[೪]

೩. ನ ತತ್ಥ ಹತ್ತೀನಂ ಭೂಮಿ
 ನ ರಥಾನಂ ನ ಪತ್ತಿಯಾ |
 ನ ಚಾಪಿ ಮನ್ನಯುದ್ಧೇನ
 ಸಕ್ಕಾ ಜೇತುಂ ಧನೇನ ವಾ ||

[೫]

—ಸಂಯುತಸಿಕಾಯಃ ಕೋಸಲಸಂಯುತಃ ತತಿಯವಗ್ಗಃ ಪಬ್ಬತೂಪಮು.

೩. ಧಮ್ಮಸದಂ

೧. ಸಜ್ಜಂ ಭಣೇ ನ ಕುಜ್ಞೇಯ್ಯ
 ದಜ್ಜಾಪ್ಪಸ್ಸಿವ್ವಿ ಯಾಚಿತೋ |
 ಎತೇಹಿ ತೀಹಿ ಠಾನೇಹಿ
 ಗಜ್ಞೇ ದೇವಾನ ಸನ್ನಿಕೇ ||

[೬]

೨. ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು

ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ
 ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲಿನ ಪರ್ವತಗಳು
 ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಅಮುಕಿ ಒತ್ತುತ್ತ
 ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಲಿಸಿ ಬರುವಂತೆ
 ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳು
 ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಬರುವುವು.

[೩]

ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು,
 ಶೂದ್ರರು, ಚಂಡಾಲರು, ಪುಕ್ಕುಸರು¹—
 ಯಾರನ್ನೂ ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ;
 ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ಹೊಸಗಿಬಿಡುವುವು.

[೪]

ಅಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ,
 ರಥಗಳಿಗಿಲ್ಲ, ಕಾಲಾಳುಗಳಿಗಿಲ್ಲ;
 ಅಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರಯುದ್ಧದಿಂದ ಅಥವಾ
 ಹಣದಿಂದ ಗೆಲ್ಲಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

[೫]

೩. ಧರ್ಮಪದ

ಸತ್ಯ ಹೇಳಿದರೆ, ಕೋಪಿಸದಿದ್ದರೆ,
 ಬೇಡಿದಾಗ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೆ,
 ಈ ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ
 ದೇವತೆಗಳ ಸವಿೂಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

[೬]

1. ಪುಕ್ಕುಸರು ಒಂದು ಬೆರಕೆ ಜಾತಿ; ಹೀನ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೀನರಾದವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಂಡಾಲ, ನಿಷಾದ(ಬೇಟೆಗಾರ), ವೇಣ(ಬಿಂಬಿನ ಕೆಲಸಮಾಡುವವನು), ರಥಕಾರ ಎಂಬ ಕುಲಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಕ್ಕುಸರ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ.

೪. ಅಪ್ಪಮಾದಂ

೧. ಉಟ್ಟಹಥ ನಿಸೀದಥ
 ದಳ್ಳಂ ಸಿಕ್ವಥ ಸನ್ತಿಯಾ |
 ಮಾ ವೋ ಪಮತ್ತೇ ವಿಜ್ಞಾಯ
 ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ಅವೋಹಯಿತ್ಥ ವಸಾನುಗೇ || [೭]
 — ಸುತ್ತನಿಪಾಕ: ವಗ್ಗ ೨: ಸುತ್ತ ೧೦: ಗಾಥಾ ೨.

೨. ನಗರಂ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಂತಂ
 ಗುತ್ತಂ ಸನ್ತರಬಾಹಿರಂ |
 ಏವಂ ಗೋಪೇಥ ಅತ್ತಾನಂ
 ಖಣೋ ವೇ ಮಾ ಉಪಚ್ಚಗಾ |
 ಖಣಾತೀತಾ ಹಿ ಸೋಚಸ್ತಿ
 ನಿರಯಮ್ಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ || [೮]
 — ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೩೧೫.

೩. ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅಮತಪದಂ
 ಪಮಾದೋ ಮಚ್ಚುನೋ ಪದಂ
 ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ನ ವಿಯಸ್ತಿ
 ಯೇ ಪಮತ್ತಾ ಯಥಾಮತಾ | [೯]
 — ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೧.

೫. ಧಮ್ಮಪದಂ

೧. ಅಕ್ಕೋಧೇನ ಜಿನೇ ಕೋಧಂ
 ಅಸಾಧುಂ ಸಾಧುನಾ ಜಿನೇ |
 ಜಿನೇ ಕದರಿಯಂ ದಾನೇನ |
 ಸಚ್ಚೇನಾಽಲಿಕವಾದಿನಂ || [೧೦]
 — ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೨೩.

೪. ಅಪ್ರಮಾದ

ಎದ್ದೇಳಿರಿ! ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ!

ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ ತಿಕ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ!

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮತ್ತತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿಮ್ಮನ್ನು

ಮೃತ್ಯುರಾಜನು ನಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೋಹಗೊಳಿಸದಿರಲಿ. [೭]

ಒಳಗು ಹೊರಗುಗಳು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಗಡಿನಾಡಿನ ನಗರ ಹೇಗೋ

ಹಾಗೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಒಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಡಿರಿ.

ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಂದವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿ

ನರಕದ ಪಾಲಾಗಿ ಶೋಕಪಡುವರು. [೮]

ಅಪ್ರಮಾದವು ಅಮೃತಕ್ಕೆ ದಾರಿ

ಪ್ರಮಾದವು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ದಾರಿ

ಅಪ್ರಮತ್ತರು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ

ಪ್ರಮತ್ತರು ಸತ್ತವರಂತೆಯೆ. [೯]

೫. ಧರ್ಮಪದ

ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು;

ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದರಿಂದ ಜಯಿಸಬೇಕು;

ಜಿಪುಣನನ್ನು ದಾನದಿಂದ,

ಸತ್ಯದಿಂದ ಸುಳ್ಳಾಡುವವನನ್ನು, ಜಯಿಸಬೇಕು. [೧೦]

೬. ಚಿತ್ತಂ

೧. ಫನ್ನನಂ ಚಪಲಂ ಚಿತ್ತಂ
 ದೂರಕ್ವಂ ದುನ್ನಿವಾರಯಂ |
 ಉಜುಂ ಕರೋತಿ ಮೇಧಾವೀ
 ಉಸುಕಾರೋ ವ ತೇಜನಂ || [೧೧]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೩೩.

೨. ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರಿ ಚಾರಿತಂ |
 ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ ಯತ್ಥ ಕಾನುಂ ಯಥಾಸುಖಂ
 ತದಜ್ಜಹಂ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮಿ ಯೋನಿಸೋ |
 ಹತ್ತಿ ಪ್ಪಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಅಜ್ಜುಸಗ್ಗಹೋ || [೧೨]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೩೨೬.

೩. ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ದುಚ್ಛನ್ನಂ
 ವುಟ್ಟಿ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ |
 ಎವಂ ಅಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ
 ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ || [೧೩]

೪. ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ಸುಚ್ಛನ್ನಂ
 ವುಟ್ಟಿ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ |
 ಎವಂ ಸುಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ
 ರಾಗೋ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಞತಿ || [೧೪]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೩, ೧೪.

೫. ಮನಸಾ ಚೇ ಪದುಟ್ಟೀನ
 ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ
 ತತೋ ನಂ ದುಕ್ವಮಸ್ತೇತಿ
 ಚಕ್ವಂ ವ ವಹತೋ ಪದಂ [೧೫]

೭. ಚಿತ್ತ

ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವು, ಚಪಲವು,
ಕಾಸಾಡಲು ಕಷ್ಟ, ತಡೆಯಲು ಕಷ್ಟ;
ಬಾಣಮಾಡುವವನು ಬಾಣವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಮೇಧಾವಿಯು ಅದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮಾಡುವನು. [೧೧]

ಹಿಂದೆ, ಈ ಚಿತ್ತವು ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಕಡೆ,
ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಸುಖವೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಸಂಚಾರಮಾಡಿತ್ತು;
ಅಂಕುಶ ಹಿಡಿದವನು ಮದದಾನೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಇಂದು ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. [೧೨]

ಹೊದಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ
ಮಳೆ ನುಗ್ಗುವ ಹಾಗೆ
ಬೆಳಸದ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ
ರಾಗವು ನುಗ್ಗುವುದು. [೧೩]

ಹೊದಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಮನೆಗೆ
ಮಳೆ ನುಗ್ಗದ ಹಾಗೆ
ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳಸಿದ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ
ರಾಗವು ನುಗ್ಗದು. [೧೪]

ಕೆಟ್ಟ ಕದಡಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ,
ಅದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ದುಃಖ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು—
ವಾಹನದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಚಕ್ರ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ. [೧೫]

೬. ಮನಸಾ ಚೇ ಪಸನ್ನೇನ
ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ
ತತೋ ನಂ ಸುಖಮಸ್ವೇತಿ
ಭಾಯಾ ವ ಅನಪಾಯಿನೀ [೧೬]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧, ೨ (ಏಕಂಸೇನ).

೭. ದಿಸೋ ದಿಸಂ ಯಂ ತಂ ಕಯಿರಾ
ವೇರೀ ವಾ ಪನ ವೇರಿನಂ |
ಮಿಚ್ಛಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ
ಪಾಪಿಯೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ || [೧೭]

೮. ನ ತಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಕಯಿರಾ
ಅಜ್ಞಾ ವಾಪಿ ಚ ಜ್ಞಾತಕಾ |
ಸಮ್ರಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ
ಸೇಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ || [೧೮]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೪೨, ೪೩.

೭. ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ

೧. ಯಥಾಪಿ ಪುಷ್ಪರಾಸಿಮ್ಹಾ
ಕಯಿರಾ ಮಾಲಾಗುಣೇ ಬಹೂ
ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಛೇನ
ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ || [೧೯]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೫೩.

೨. ಅಭಿತ್ಥರೇಥ ಕಲ್ಯಾಣೇ |
ಪಾಪಾ ಚಿತ್ತಂ ನಿವಾರಯೇ |
ದನ್ಧಂ ಹಿ ಕರೋತೋ ಪುಜ್ಞಂ
ಪಾಪಸ್ತುಂ ರಮತೀ ಮನೋ || [೨೦]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೧೬.

ತಿಳಿಯಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ,
ಅದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸುಖ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು —
ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲದ ನೆರಳಿನ ಹಾಗೆ.

[೧೬]

ದ್ವೇಷಿಯು ದ್ವೇಷಿಗೂ ವೈರಿಯು ವೈರಿಗೂ
ಎನೇನು ಮಾಡಿದರೂ,
ಸರಿಯಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿದ ಚಿತ್ತವು ಅವನಿಗೆ
ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಡು ಮಾಡುವುದು.

[೧೭]

ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಅಥವಾ
ಇತರ ಜ್ಞಾತಿಗಳು ಮಾಡದುದನ್ನು,
ಸರಿಯಾದುದರಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿದ ಚಿತ್ತವು ಅವನಿಗೆ
ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮೇಲು ಮಾಡುವುದು.

[೧೮]

೨. ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟುದು

ಹೂಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ
ಅನೇಕ ಎಳೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.
ಹಾಗೆಯೇ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯನು
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಬಹಳ.

[೧೯]

ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಮಾಡು.
ಪಾಪದಿಂದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಡೆ.
ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಲಸ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ
ಮನಸ್ಸು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದು.

[೨೦]

೩. ಚಿರವ್ವವಾಸಿಂ ಪುರಿಸಂ
 ದೂರತೋ ಸೋಕ್ಥಿಮಾಗತಂ
 ಇಾತಿಮಿತ್ತಾ ಸುಹಜ್ಜಾ ಚ
 ಅಭಿನಂದ್ಧಿ ಆಗತಂ || [೨೦]

೪. ತಥೇವ ಕತಪ್ಪುಜ್ಜಾವ್ವಿ
 ಆಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಪರಂ ಗತಂ |
 ಪುಜ್ಜಾ ನಿ ಪಟಗಣ್ಣಿ
 ಪಿಯಂ ಇಾತೀ ವ ಆಗತಂ || [೨೧]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೦೯, ೨೧೦.

೫. ನ ತಂ ಕನ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು
 ಯಂ ಕತ್ವಾ ಅನುತಪ್ಪತಿ |
 ಯಸ್ಸ ಅಸ್ಸಮುಖೋ ರೋದಂ
 ವಿಪಾಕಂ ಪಟಸೇವತಿ || [೨೨]

೬. ತಜ್ಜಾ ಕನ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು
 ಯಂ ಕತ್ವಾ ನಾನುತಪ್ಪತಿ |
 ಯಸ್ಸ ವತೀತೋ ಸುಮನೋ
 ವಿಪಾಕಂ ಪಟಸೇವತಿ || [೨೩]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೬೭, ೬೮.

೭. ನ ಹಿ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಕನ್ಮಂ
 ಸಜ್ಜು ಖೀರಂ ವ ಮುಚ್ಚತಿ |
 ದಹಂ ತಂ ಬಾಲಮನ್ನೇತಿ
 ಭಸ್ಕಚ್ಛನ್ನೋ ವ ಪಾವಕೋ || [೨೪]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೭೦.

ಬಲು ಹಿಂದೆ ಪ್ರವಾಸಹೋದ ಪುರುಷನು
ದೂರದಿಂದ ಸ್ವಸ್ತವಾಗಿ ಬಂದು
ತನ್ನ ಜ್ಞಾತಿ ಮಿತ್ರ ಸುಹೃದಯರನ್ನು
ಆನಂದಪಡಿಸುವನು.

[೨೧]

ಅದರಂತೆಯೇ, ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿ
ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದವನನ್ನು
ಪುಣ್ಯಗಳು ಎದುರುಗೊಂಡು ಒಯ್ಯುವುವು —
ಸ್ವಸ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಜ್ಞಾತಿಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ [೨೨]

ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನುತಾಪಪಡುವನು,
ಯಾವುದರ ಪಕ್ಷ್ಯಫಲವನ್ನು ಅಳುತ್ತ
ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮುಖದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವನು —
ಆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. [೨೩]

ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನುತಾಪಪಡನು,
ಯಾವುದರ ಪಕ್ಷ್ಯಫಲವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವನು —
ಆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆಯದು. [೨೪]

ಮಾಡಿದ ಪಾಪದ ಕೆಲಸ
ಹಾಲಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಲೇ ಹುಳಿಯಾಗಿ ಒಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ;
ಸುಡುತ್ತ, ಬಾದಿಮುಚ್ಚಿದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ,
ಆ ಆಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು. [೨೫]

೮. ಅತ್ತನಾ ವ ಕತಂ ಪಾಪಂ
 ಅತ್ತಜಂ ಅತ್ತಸಂಭವಂ |
 ಅಭಿಮನ್ನತಿ ದುಮ್ಮೇಧಂ
 ವಜಿರಂ ವಸ್ಮುಮಯಂ ಮಣಿಂ || [೨೬]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೬೧.

೯. ಅಯಸಾ ವ ಮಲಂ ಸಮುಚ್ಛಿತಂ
 ತದುಟ್ಟಾಯ ತಮೇವ ಖಾದತಿ |
 ಏವಂ ಆತಿಥೋನಚಾರಿನಂ
 ಸಕಕಮ್ಮಾನಿ ನಯಂತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ || [೨೭]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೪೦.

೧೦. ವಾಣಿಜೋ ವ ಭಯಂ ಮಗ್ಗಂ
 ಅಪ್ಪಸತ್ತೋ ಮಹದ್ಧನೋ |
 ವಿಸಂ ಜೀವಿತುಕಾವೋ ವ
 ಪಾಪಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜಯೇ || [೨೮]

೧೧. ಪಾಣಿವ್ಹಿ ಚೇ ವಣೋ ನಾಸ್ಸ
 ಹರೇಯ್ಯ ಪಾಣಿನಾ ವಿಸಂ |
 ನಾಬ್ಬಣಂ ವಿಸಮನ್ನೇತಿ
 ನಸ್ತಿ ಪಾಪಂ ಅಕುಬ್ಬತೋ || [೨೯]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೨೩, ೧೨೪.

ತಾನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ,
ತನ್ನಿಂದಲೇ ಆದ ಪಾಪವು
ಕೆಟ್ಟ ಭುದ್ಧಿಯವನನ್ನು ಅರೆದುಬಿಡುವುದು—
ವಜ್ರವು ಕಲ್ಲಿನ ಮಣಿಯನ್ನು ಹೇಗೆಗೋ ಹಾಗೆ.

[೨೩]

ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಎದ್ದ ಕೊಳೆಯು
ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಅದನ್ನೇ ತಿನ್ನುವಂತೆ
ಅತಿವಿೂರಿ ನಡೆಯುವವರನ್ನು¹
ಅವರ ಕರ್ಮಗಳೆ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ.

[೨೩]

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವೂ ಬಹಳ ಹಣವೂ ಉಳ್ಳ
ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಭಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆಗೋ ಹಾಗೆ,
ಬದುಕಲು ಬಯಸುವವನು ವಿಷವನ್ನು ಹೇಗೆಗೋ ಹಾಗೆ,
ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡಲಿ.

[೨೪]

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಕೈಯಿಂದ ವಿಷವೆತ್ತಬಹುದು.
ಗಾಯವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ವಿಷವೇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಮಾಡದವನಿಗೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ.

[೨೫]

1. ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಚೀವರವೆಂಬ ಬಟ್ಟೆ, ಹಿಂಡಪಾತ್ರವೆಂಬ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆ, ಶಯನಾಸನ
ವೆಂಬ ಹಾಸಿಗೆ ಓರ, ರೋಗಬಂದಾಗ ಔಷಧಿ—ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ
‘ಧೋನು’ಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೂರಿ ಅತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸು
ವವರು ‘ಅತಿಧೋನಚಾರಿ’ಗಳು. ಇದು ಬೌದ್ಧರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

೮. ಮಾ ಜಾತಿಂ ಪುಚ್ಛೆ . . .

೧. ಮಾ ಜಾತಿಂ ಪುಚ್ಛೆ ಚರಣಿಣ್ಣಾ ಪುಚ್ಛೆ |
 ಕಟಾ ಹವೇ ಜಾಯತಿ ಜಾತವೇದೋ |
 ನೀಚಾಕುಲೀನೋ ಪಿ ಮುನೀ ಧಿತೀಮಾ |
 ಆಜಾನಿಯೋ ಹೋತಿ ಹಿರೀನಿಸೇಧೋ |
 ಸಚ್ಚೇನ ದನ್ನೋ ದಮಸಾ ಉಪೇತೋ |
 ವೇದಂತಗೂ ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ || [೩೦]

— ಸಂಯುಕ್ತನಿಕಾಯ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಯುಕ್ತ: ಅರಹಂತವಗ್ಗ: ಸುಂದರಿಕಸುಕ್ತ.

೨. ಇಸ್ಸತ್ತಂ ಬಲವಿರಿಯಿಣ್ಣಾ
 ಯಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜೇಥ ಮಾಣವೇ |
 ತಂ ಯುದ್ಧತ್ತೋ ಭರೇ ರಾಜಾ
 ನಾಸೂರಂ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ || [೩೧]

೩. ತಥೇವ ಖನ್ತಿ ಸೋರಚ್ಚ
 ಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಟಿತಾ |
 ತಂ ಅರಿಯವುತ್ತಿಂ ಮೇಧಾವೀ
 ಹೀನಜಜ್ಜವ್ವಿ ಪೂಜಯೇ || [೩೨]

— ಸಂಯುಕ್ತನಿಕಾಯ: ಕೋಸಲಸಂಯುಕ್ತ: ತತಿಯವಗ್ಗ: ಇಸ್ಸತ್ತಸುಕ್ತ.

೪. ನ ಜಚ್ಛಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹೋತಿ
 ನ ಜಚ್ಛಾ ಹೋತಿ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
 ಕಮ್ಮನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹೋತಿ
 ಕಮ್ಮನಾ ಹೋತಿ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ || [೩೩]

— ಸುತ್ತನಿಪಾಕ: ವಗ್ಗ ೩: ಸುತ್ತ ೯: ಗಾಥಾ ೫೭.

1. ಕೆಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಡೆಯುವ ಲಜ್ಜೆಯೇ ‘ಹೀನ’. 2. ಬುದ್ಧನಿಗೆ ‘ವೇದವಿ’ಯಾದ, ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿದ ಪರಮಜ್ಞಾನವೇ ‘ವೇದ’. (ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇದವಲ್ಲ, ಬೌದ್ಧರದು). ಈ ವೇದದ ಅಂತವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧನ ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುದಿಯ ಗುರಿಯಾದ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು, ತಿಳಿದವನು (‘ವೇದಂತಗೂ’) ವೇದಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದವನು.

೮. ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ . . .

ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ, ನಡತೆಯನ್ನು ಕೇಳು;
 ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಹುಟ್ಟುವುದಲ್ಲವೆ!
 ನೀಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಧೃತಿಮಂತನಾದ ಮುನಿಯು
 ಲಜ್ಜೆ¹ಯಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಸತ್ಯದಿಂದ ದಾಂತನಾಗಿ,
 ದಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ವೇದಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು,
 ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ³ವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಸದ್ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗುವನು [೩೦]

ಬಿಲ್ಲು ಗಾರಿಕೆಯೂ ಬಲವೀರ್ಯಗಳೂ
 ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುವೋ
 ಅವನನ್ನು ದೊರೆಯು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಪೋಷಿಸುವನು;
 ಜಾತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೇಡಿಯನ್ನಲ್ಲ [೩೧]

ಅದರಂತೆಯೇ, ಕ್ಷಮೆ ನಮ್ರತೆ ನೊದಲಾದ
 ಗುಣಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಂತಿವೆಯೋ
 ಆ ಆರ್ಯ⁴ವೃತ್ತಿಯವನನ್ನು ಮೇಧಾವಿಗಳು
 ಅವನು ಹೀನಜಾತಿಯವನಾದರೂ ಪೂಜಿಸುವರು [೩೨]

ಜಾತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ⁵ನಾಗುವುದಿಲ್ಲ
 ಜಾತಿಯಿಂದ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ
 ಕರ್ಮ⁶ದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನು
 ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನು. [೩೩]

3. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆವೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಚರಣ; ಎಂದರೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ವಾಣದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುವಿಕೆ.
 4. ಅರ್ಹ, ಉತ್ತಮ. 5. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ = ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು. ಅರ್ಹತನಿಗೆ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ನೆಂಬುದು ಪ್ರತಿಶಬ್ದ. 6. ಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ. ಕರ್ಮಗಳು ಎರಡೇ ತೆರ: ಕುಶಲ, ಅಕುಶಲ; ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು.

೯. ಏಕಚರಿಯಂ

೧. ಅದ್ಧಾ ವಸಂಸಾಮು ಸಹಾಯಸವ್ವದಂ |
 ಸೇಟ್ಠಾ ಸಮಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ ಸಹಾಯಾ |
 ಎತೇ ಅಲದ್ಧಾ ಅನವಜ್ಜಭೋಜೀ |
 ಎಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ || [೨೪]

೨. ದಿಸ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಾನಿ |
 ಕಮ್ಮಾರಪುತ್ರೇನ ಸುನಿಟ್ಟತಾನಿ |
 ಸಂಘಟ್ಟಮಾನಾನಿ ದುವೇ ಭುಜಸ್ಸಿಂ |
 ಎಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ || [೨೫]

೩. ಸನ್ನಾಲಯಿತ್ವಾನ ಸಂಯೋಜನಾನಿ |
 ಜಾಲಂ ವ ಭೇತ್ವಾ ಸಲಿಲಸಂಬುಚಾರೀ |
 ಅಗ್ಗೇವ ದಡ್ಧಂ ಅನಿವತ್ತಮಾನೋ |
 ಎಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ || [೨೬]

— ಸುತ್ತನಿಪಾತ — ಗಾಥಾ ೪೭, ೪೮, ೬೨.

೪. ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಥಾ ಎಕೋ |
 ಯಥಾ ದೇವೋ ತಥಾ ದುವೇ |
 ಯಥಾ ಗಾವೋ ತಥಾ ತಯೋ |
 ಕೋಲಾಹಲಂ ತತುಸ್ತುರಿಂ || [೨೭]

— ಛೇರಗಾಥಾ — ಗಾಥಾ ೨೪೫.

೯. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವಿಕೆ

ಜೊತೆಗಾರರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತೇನೆ.
ಉತ್ತಮರಾದ ಸಮರಾದ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
ಅವರು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ, ನಿಂದೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಬದುಕುತ್ತ
ಖಡ್ಗವುಗದ ಕೊಂಬಿನ ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಚರಿಸಲಿ. [೩೪]

ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ,
ಭುಜದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ತಾಗಿ ಕುಟ್ಟುವ,
ಚೆನ್ನದ ತೊಳತೊಳಗನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು
ಖಡ್ಗವುಗದ ಕೊಂಬಿನ ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಚರಿಸಲಿ. [೩೫]

ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುರಿದು,
ನೀರಿನ ವಿನಿನಂತೆ ಬಲೆಯನ್ನು ಒಡೆದು,
ಸುಟ್ಟಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ,
ಖಡ್ಗವುಗದ ಕೊಂಬಿನ ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಚರಿಸಲಿ. [೩೬]

ಒಬ್ಬನು ಇದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಾಗೆ
ಇಬ್ಬರು ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೆ
ಮೂವರು ಆದರೆ ಗ್ರಾಮದ ಹಾಗೆ
ಅದಕ್ಕೆ ವಿನೂರಿದು ಬರಿಗಲಭೆ. [೩೭]

1. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ‘ಆಭರಣ’ವೆಂಬ ಪದವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಆಭರಣವಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಗಿ ಸದ್ದಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರು ಒಂದು ಕಡೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದು ಜಗಳವಾಗುವುದು; ಅದರಿಂದ ಏಕಚರ್ಮಿ ಮೇಲು—ಎಂದು ಭಾವ. 2. ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬಹ್ಮ’ ಎಂಬುದು ಅನುತ್ತರ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಶಬ್ದ.

೧೦. ಕೋಧಂ

೧. ಯೋ ಉಪ್ಪತಿತಂ ವಿನೇತಿ ಕೋಧಂ
 ವಿಸತಂ ಸಪ್ಪವಿಸಂ ವ ಓಸಧೇಹಿ |
 ಸೋ ಭಿಕ್ವು ಜಹಾತಿ ಓರಪಾರಂ
 ಉರಗೋ ಜಿಣ್ಣಮಿವ ತಚಂ ಪುರಾಣಂ || [೩೮]

— ಸುತ್ತನಿಪಾತ: ಗಾಥಾ ೧.

೧೧. ಪರಮಂ ಸುಖಂ

೧. ಅತ್ಥಮ್ಹಿ ಜಾತಮ್ಹಿ ಸುಖಾ ಸಹಾಯಾ |
 ತುಟ್ಟೀ ಸುಖಾ ಯಾ ಇತರೀತರೇನ |
 ಪುಣ್ಣಂ ಸುಖಂ ಜೀವಿತಸಜ್ಜಯಮ್ಹಿ |
 ಸಬ್ಬಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸುಖಂ ಪಹಾನಂ || [೩೯]
- ೨ ಸುಖಾ ಮತ್ತೇಯ್ಯತಾ ಲೋಕೇ |
 ಅಥೋ ಪೇತ್ತೇಯ್ಯತಾ ಸುಖಾ |
 ಸುಖಾ ಸಾನುಜ್ಞಾತಾ ಲೋಕೇ |
 ಅಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾತಾ ಸುಖಾ || [೪೦]
೩. ಸುಖಂ ಯಾವಜರಾ ಸೀಲಂ |
 ಸುಖಾ ಸದ್ಧಾ ಪತಿಟ್ಟಿತಾ |
 ಸುಖೋ ಪಜ್ಞಾಚ್ಚಾಯ ಪಟಲಾಭೋ |
 ಪಾಪಾನಸಕರಣಂ ಸುಖಂ || [೪೧]
೪. ಆರೋಗ್ಯಪರಮಾ ಲಾಭಾ |
 ಸಂತುಟ್ಟಿ ಪರಮಂ ಧನಂ |
 ವಿಸ್ಸಾಸಪರಮಾ ಜ್ಞಾತೀ |
 ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖಂ || [೪೨]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೩೩೧ — ೩೩೩, ೨೦೪.

೧೦. ಕ್ರೋಧ

ಹರಡಿದ ಹಾವಿನ ವಿಷವನ್ನು ಓಷಧಿಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
 ಎದ್ದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದು ತೆಗೆಯುವವನು,
 ಆ ಭಿಕ್ಷುವು, ಕೆಳಲೋಕ ಮೇಲಲೋಕಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ —
 ಹರಿದ ಹಳೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ. [೩೮]

೧೧. ಪರಮಸುಖ

ಅಗತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಜೊತೆಗಾರರು ಸುಖ;
 ಅದು ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಸಡುವುದು ಸುಖ;
 ಜೀವಿತವು ಕೊನೆಯಾಗುವಾಗ ಪುಣ್ಯವು ಸುಖ;
 ಎಲ್ಲಾ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಬಿಡುವುದು ಸುಖ. [೩೯]

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾಯ್ತನವು ಸುಖ;
 ಹಾಗೆಯೇ ತಂದೆಯಾಗಿರುವಿಕೆಯು ಸುಖ;
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣನಾಗಿರುವಿಕೆಯು ಸುಖ;
 ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರುವಿಕೆಯು ಸುಖ. [೪೦]

ಮುಪ್ಪಿನ ವರೆಗಿನ ತೀಲವು ಸುಖ;
 ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆಲಸಿದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸುಖ;
 ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸುಖ;
 ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು ಸುಖ. [೪೧]

ಆರೋಗ್ಯವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಲಾಭ;
 ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ತೃಪ್ತಿಯು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಧನ;
 ವಿಶ್ವಾಸವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾತಿ;
 ನಿರ್ವಾಣವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸುಖ [೪೨]

೧೨. ಇಸಿಪ್ಪವೇದಿತಂ ಮಗ್ಗಂ

೧. ಉಟ್ಟಹಥ ನಿಸೀದಥ

ಕೋ ಅತ್ತೋ ಸುಪಿತೇನ ವೋ |

ಅತುರಾನಂ ಹಿ ಕಾ ನಿದ್ಧಾ

ಸಲ್ಲವಿದ್ಧಾನ ರುಪ್ಪತಂ ||

[೪೩]

— ಸುತ್ತನಿಪಾತ: ವಗ್ಗ ೨: ಸುತ್ತ ೧೦: ಗಾಥಾ ೧.

೨. ಪಥವ್ಯಾ ಏಕರಜ್ಜೇನ

ಸಗ್ಗಸ್ಸು ಗಮನೇನ ವಾ |

ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪಚ್ಚೇನ

ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ವರಂ ||

[೪೪]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೧೨೮.

೩. ವಾಚಾನುರಕ್ಕ್ವೀ ಮನಸಾ ಸುಸಂವುತೋ |

ಕಾಯೇನ ಚ ಅಕುಸಲಂ ನ ಕಯಿರಾ |

ಏತೇ ತಯೋ ಕಮ್ಮಪಥೇ ವಿಸೋಧಯೇ |

ಆರಾಧಯೇ ಮಗ್ಗಮಿಸಿಪ್ಪವೇದಿತಂ ||

[೪೫]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೮೧.

೪. ಏತಮ್ಮಿ ತುಮ್ಮೇ ಪಟಪನ್ನಾ

ದುಕ್ಖಸ್ಸಂತಂ ಕರಿಸ್ಸಥ |

ಅಕ್ಪಾತೋ ವೇ ಮಯಾ ಮಗ್ಗೋ

ಅಣ್ಣಾಯ ಸಲ್ಲಸನ್ನನಂ ||

[೪೬]

— ಧಮ್ಮಪದ: ಗಾಥಾ ೨೭೫.

೧೨. ಋಷಿ ತಿಳಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ

ಎದ್ದೇಳಿರಿ! ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ!
ಮಲಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?
ಬಾಣ¹ ತಗುಲಿ ನೋಯುವವನಿಗೆ,
ರೋಗಿಗೆ, ನಿದ್ದೆಯೆಲ್ಲಿ? [೪೩]

ಭೂಮಿಗೆಲ್ಲ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ರಾಜನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ,
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ,
ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕಿಂತ
ಸ್ತ್ರೋತಾಪತ್ತಿ²ಯ ಫಲವು ಮೇಲು. [೪೪]

ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಯಮಮಾಡಿ,
ದೇಹದಿಂದ ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ಮಾಡದಿರಬೇಕು;
ಈ ಮೂರು ಕರ್ಮದ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು;
ಋಷಿಯು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು [೪೫]

ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ನಡೆದು ಸೇರಿದರೆ
ದುಃಖವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವಿರಿ;
ಬಾಣ ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು
ನಾನು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು. [೪೬]

I. ಬೌದ್ಧರ ಪ್ರಕಾರ ಶಲ್ಯಗಳು ಎಳು: ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ, ಮಾನ, ದೃಷ್ಟಿ, ಶೋಕ, ಕಠಂಕಥಾ (ಸಂಶಯ ಸಂದೇಹಗಳು). 2. ಸ್ತ್ರೋತಾಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಹೊಲೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಹೊಲೆಯು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹೊಲೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ನಿರ್ವಾಣವೆಂಬ ಅಚಿಯ ದಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ, ಧರ್ಮವೆಂಬ ದೋಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮೊದಲು ಹೊಲೆಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದ ಹೊಲೆಯನ್ನು ದಾಟುವ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವು ‘ಸ್ತ್ರೋತಾಪತ್ತಿ ಫಲ.’

೫. ಉಜುಕೋ ನಾಮ ಸೋ ಮಗ್ನೋ
 ಅಭಯಾ ನಾಮ ಸಾ ದಿಸಾ |
 ರಥೋ ಅಕುಜನೋ ನಾಮ
 ಧವ್ಮಚಕ್ರೇಹಿ ಸಂಯುತೋ || [೪೭]

೬. ಹಿರೀ ತಸ್ಯ ಅಪಾಲವ್ಯೋ |
 ಸತ್ಯಸ್ಯ ಪರಿವಾರಣಂ |
 ಧವ್ಮಾಹಂ ಸಾರಥಿಂ ಬ್ರೂಮಿ |
 ಸಮ್ಪಾದಿಷ್ಟಿ ಪುರೇ ಜವಂ || [೪೮]

೭. ಯಸ್ಯ ಏತಾದಿಸಂ ಯಾನಂ
 ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಯ ವಾ |
 ಸ ವೇ ಏತೇನ ಯಾನೇನ
 ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಸಂತಿಕೇ || [೪೯]

— ಸಂಯುಕ್ತನಿಕಾಯ: ದೇವಕಾಸಂಯುಕ್ತ: ಅದಿಚ್ಛವಗ್ಗ: ಅಚ್ಛರಾಸುಕ್ತ.

೮. ಆಯೋಘನ ಹತಸ್ಸೇವ ಜಲತೋ ಜಾತವೇದಸ್ಯ |
 ಅನುಪುಬ್ಬಾಪಸಂತಸ್ಯ ಯಥಾ ನ ಇಾಯತೇ ಗತಿ |
 ಏವಂ ಸಮ್ಪಾವಿಮುತ್ತಾನಂ ಕಾಮಬಂಧೋಘತಾರಿನಂ |
 ಪಞ್ಣಾವೇತುಂ ಗತಿ ನತ್ಥಿ ಪತ್ತಾನಂ ಅಚಲಂ ಸುಖಂ || [೫೦]

— ಉದಾಹರಣ: ವಗ್ಗ ೮: ಗಾಥಾ ೧೦.

ಆ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ‘ನೇರವಾದುದು’ ಎಂದು ಹೆಸರು;
 ‘ಭಯವಿಲ್ಲದುದು’ ಎಂದು ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೆಸರು;
 ಧರ್ಮಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ರಥಕ್ಕೆ
 ‘ವಕ್ರವಾಗಿ ಹೋಗದುದು’ ಎಂದು ಹೆಸರು.

[೪೭]

ಲಜ್ಜೆಯು ಅದರ ಅಪಾಲಂಬ¹;
 ಸತ್ಯವು ಅದರ ಪರಿವಾರಣ²;
 ಧರ್ಮವು ಅದರ ಸಾರಥಿಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
 ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿ³ಯು ಮುಂದೆ ಓಡುವವರು⁴.

[೪೮]

ಹೆಂಗಸಾಗಲಿ ಗಂಡಸಾಗಲಿ —

ಯಾರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಯಾನವುಂಟು,
 ಅವರು ಈ ಯಾನದಿಂದ
 ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪರಾಗುವರು.

[೪೯]

ಸುತ್ತಿಗೆಯ ಎಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತಣ್ಣಗಾಗುವ
 ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಗತಿ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ
 ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಮುಕ್ತಿ⁵ಯನ್ನು ಪಡೆದು

ಕಾಮಬಂಧಗಳ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿ
 ಅಚಲವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದವರ ಗತಿಯನ್ನು

ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. [೫೦]

1. ರಥವನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ರಥಾಂಗವಿಶೇಷ; ಬ್ರೇಕು (Brake). 2. ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ
 ವರು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ರಥಪಂಜರದ ಸುತ್ತ ಮಾಡಿರುವ ರಕ್ಷಣೆ. 3. ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ
 ಅಷ್ಟಾಂಗಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಗ; ನಾಲ್ಕು ಆರೈಕೆ ಸತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯಿಡುವುದು
 ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿ. 4. ರಥ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಎರುತಗ್ಗುಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಅಡ್ಡಿಗಳನ್ನೂ
 ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಮುಂದೆ ಕೆಲವರು ಓಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. 5, 6. ಇವು ಎರಡೂ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರು.

೧೩. ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಸುತ್ತಂ

೧. ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಕಿತಯಿಸ್ಸಾಮಿ
ಯಥಾ ಪಬ್ಬಜಿ ಚಕ್ಪುವಾ |
ಯಥಾ ವಿನುಂಸವಾನೋ ಸೋ
ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸಮರೋಚಯಿ || [೫೧]
೨. ಸವ್ವಾಧೋಸಯಂ ಘರಾವಾಸೋ
ರಜಸ್ವಾಯತನಂ ಇತಿ |
ಅಬ್ಬೋಕಾಸೋ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜ
ಇತಿ ದಿಸ್ವಾನ ಪಬ್ಬಜಿ || [೫೨]
೩. ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ ಕಾಯೇನ
ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ವಿನಜ್ಜಯಿ |
ವಾಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತವ್ವ
ಆಜೀವಂ ಪರಿಸೋಧಯಿ || [೫೩]
೪. ಅಗವಾ ರಾಜಗಹಂ ಬುದ್ಧೋ
ನುಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜಂ |
ಪಿಣ್ಡಾಯ ಅಭಿಹಾರೇಸಿ
ಆಕಿಣ್ಣವರಲಕ್ಪಣೋ || [೫೪]
೫. ತನುದ್ಧಸಾ ಬಿವ್ವಿಸಾರೋ
ಪಾಸಾದಸ್ಸಿಂ ವತಿಟ್ಟತೋ |
ದಿಸ್ವಾ ಲಕ್ಪಣಸವ್ವನ್ನಂ
ಇನುಮತ್ಥಂ ಅಭಾಸಥ || [೫೫]

೧೩. ಪುನಃ ಸೂತ್ರ

ಚಕ್ಷುನಂತ¹ ತಾ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದುದನು,
ಮನದಲಿ ಬಲು ತಿರುವಿ
ಆದೆ ಪುನಃವನಂತು ಮೆಚ್ಚಿದನೊ,
ಕೀರ್ತಿಸುವೆನು ನಾನು.

[೫೧]

“ಮನೆಯ ನಾಸವಿದು ಬಾಧಾಕರವು,
ಕೊಳೆ²ಗಳಿಗಿದೆ ತಾಣ;
ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದರದರಲಿ ಪುನರುದಯಕೆ
ಇಲ್ಲವು ಅವಕಾಶ” —

[೫೨]

ಎಂದು ಕಂಡು, ಪರಿವ್ರಜಿಸುತ, ಬಿಟ್ಟು
ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನು,
ಮಾತಿನ ದುಶ್ಚರಿತಗಳನು ತೊಲಗಿಸಿ,
ಬದುಕನು ಶೋಧಿಸಿದ.

[೫೩]

ರಾಜಗೃಹಕೆ ತಾ ಬಂದನು ಬುದ್ಧನು;
ಮಗಧದ ಗಿರಿವ್ರಜವ
ಭಿಕ್ಷೆಗೋಸುಗ ಹೊಕ್ಕು, ನಡೆದನು
ವರಲಕ್ಷಣಿಯುತನು.

[೫೪]

ಬಿಂಬಿಸಾರನವ ಪ್ರಾಸಾದದಲಿ
ನಿಂತು ಕಂಡನವನ;
ನೋಡುತ ಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನನನು
ನುಡಿದನಿಂತು ತಾನು:

[೫೫]

1. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಸಮಂತಚಕ್ಷುವೆನಿಸಿದ ಬುದ್ಧ. 2. ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ.
3. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಾಪುರುಷಲಕ್ಷಣಗಳು.

೬. ಇಮಂ ಭೋನ್ತೋ ನಿಸಾಮೇಥ
ಅಭಿರೂಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸುಚಿ |
ಚರಣೇನ ಚೇವ ಸಮ್ಪನ್ನೋ
ಯುಗನುತ್ತಜ್ಞಾ ಪೇಕ್ಷತಿ || [೫೬]
೭. ಓಕ್ತಿತ್ತಚಕ್ಪು ಸತಿವಾ
ನಾಸಯಂ ನೀಚಕುಲಾಮಿವ |
ರಾಜದೂತಾ ವಿಧಾವಂತು
ಕುಹಿಂ ಭಿಕ್ಪು ಗಮಿಸ್ಸತಿ || [೫೭]
೮. ತೇ ಪೇಸಿತಾ ರಾಜದೂತಾ
ಪಿಟಿತೋ ಅನುಬನ್ಧಿಸುಂ |
ಕುಹಿಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ ಭಿಕ್ಪು
ಕತ್ಥವಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ || [೫೮]
೯. ಸಪದಾನಜ್ಞಾರಮಾನೋ
ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸುಸಂವುತೋ |
ಖಿಪ್ಪಂ ಪತ್ತಂ ಆಪೂರೇಸಿ
ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪಟಿಸ್ಸತೋ || [೫೯]
೧೦. ಸ ಪಿಣ್ಡಚಾರಂ ಚರಿತ್ವಾ
ನಿಕ್ಪಮ್ಮ ನಗರಾ ಮುನಿ |
ಪಣ್ಡವಂ ಅಭಿಹಾರೇಸಿ
ಏತ್ಥವಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ || [೬೦]

“ನೋಡಿ, ನೋಡಿರಿವನಭಿರೂಪನು, ಬೃಹ-
ದಾಕಾರನು, ಶುಚಿಯು;
ಸಂಪನ್ನನು ಸಚ್ಚರಣನದಿನಿನನದು
ನೋಟವು ಯುಗ ಮಾತ್ರ. [೫೩]

“ದೃಷ್ಟಿ ಕೆಳಗೆ, ಸ್ಮೃತಿಮಂತನಿವನು, ತಾ
ನೀಚಕುಲಜನಲ್ಲ;
ದೂತರು ಧಾವಿಸಿಹೋಗಲಿ; ಎಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗುವನೀ ಭಿಕ್ಷು?” [೫೭]

ದೊರೆಯು ಕಳುಹಿದನು; ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು
ರಾಜದೂತರಾಗ;
“ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವನು? ಭಿಕ್ಷುವೀತನಿಗೆ
ಇರುವುದೆಲ್ಲಿ ವಾಸ?” [೫೮]

ಗುಪ್ತದ್ವಾರನವ ಸಂವೃತನಾಗಿ
ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ತಿರುಗಿ,
ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳನು ಧರಿಸಿ, ಬೇಗನೆ
ಪಾತ್ರೈ ತುಂಬಿಸಿದನು. [೫೯]

ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನು ಚರಿಸಿ ಮುನಿಯು ತಾ
ಬಿಟ್ಟನು ನಗರವನು;
ಪಂಡವಿವಿರುವೆಡೆ ನಡೆದು ಸೇರಿದನು;
“ವಾಸವಿವನಿಗಿಲ್ಲಿ.” [೬೦]

೧೧. ದಿಸ್ವಾನ ವಾಸೂಪಗತಂ
ತತೋ ದೂತಾ ಉಪಾವಿಸುಂ |
ಏಕೋ ಚ ದೂತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ
ರಾಜನೋ ಪಟವೇದಯಿ || [೬೧]
೧೨. ಏಸ ಭಿಕ್ಷು ಮಹಾರಾಜ
ಪಣ್ಣವಸ್ಸ ಪುರತ್ಥತೋ |
ನಿಸಿನ್ನೋ ವ್ಯಗ್ಭುಸಭೋ ವ
ಸೀಹೋ ವ ಗರಿಗಬ್ಬರೇ || [೬೨]
೧೩. ಸುತ್ಪಾನ ದೂತವಚನಂ
ಭದ್ಧಯಾನೇನ ಖತ್ತಿಯೋ |
ತರಮಾನರೂಪೋ ನಿಯ್ಯಾಸಿ
ಯೇನ ಪಣ್ಣವಪಬ್ಬತೋ || [೬೩]
೧೪. ಸ ಯಾನಭೂಮಿಂ ಯಾಯಿತ್ವಾ
ಯಾನಾ ಓರುಯ್ವ ಖತ್ತಿಯೋ |
ಪತ್ತಿಕೋ ಉಪಸಂಕಮ್ತ
ಆಸಜ್ಜ ನಂ ಉಪಾವಿಸಿ || [೬೪]
೧೫. ನಿಸಜ್ಜ ರಾಜಾ ಸಮ್ಮೋದಿ
ಕಥಂ ಸಾರಾಣಿಯಂ ತತೋ |
ಕಥಂ ಸೋ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ
ಇಮಮತ್ಥಂ ಅಭಾಸಥ || [೬೫]

ದೂತರು, ವಾಸವನಾತನು ಹೊಕ್ಕುದ
ಕಂಡು ಕುಳಿತರಲ್ಲಿ;
ಒಬ್ಬ ದೂತ ತಾನಿಂತು ತಿಳಿಸಿದನು
ದೊರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು: [೬೦]

“ಭಿಕ್ಷುವನನು ತಾ, ಭೋ ಮಹಾರಾಜ,
ವ್ಯಾಪ್ತ ವೃಷಭದಂತೆ
ಗಿರಿಗುಹೆ ಸಿಂಹದೊಲಿರುವನು ಪಂಡವ
ಗಿರಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ.” [೬೧]

ದೂತ ವಚನವನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು
ಭದ್ರಯಾನವೇರಿ
ಪಂಡವ ಪರ್ವತವಿರುವೆಡೆ ಹೋದನು
ತ್ವರಿತಗಮನದಿಂದ. [೬೨]

ಯಾನ ನಡವನಕ ಹೋಗಿ ಯಾನದಿಂ-
ದಿಳಿದನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು;
ಪಾದಚಾರಿ ತಾನೈದಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂ-
ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನಾಗ. [೬೩]

ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದನು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳ
ದೊರೆಯು ಮೋದದಿಂದ;
ತನ್ನನವನು ಪ್ರತಿನುಡಿಸಲಾಗ ತಾ
ನುಡಿದನವನಿಂತು: [೬೪]

೧೬. ಯುವಾ ಚ ದಹರೋ ಚಾಸಿ
ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಸುಸು |
ವಣ್ಣಾರೋಹೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ
ಜಾತಿಮಾ ವಿಯ ಖತ್ತಿಯೋ || [೬೬]

೧೭. ಸೋಭಯನ್ನೋ ಅನೀಕಗ್ನಂ
ನಾಗಸಂಘಪುರಕೃತೋ |
ದದಾಮಿ ಭೋಗೇ ಭುಜ್ಜಸ್ಸು
ಜಾತಿಜ್ಞಾಽಕಪ್ಪಾಹಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ || [೬೭]

೧೮. ಉಜೂ ಜನಪದೋ ರಾಜ
ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ ಪಸ್ಸತೋ |
ಧನವಿರಿಯೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ
ಕೋಸಲೇಸು ನಿಕೇತಿನೋ || [೬೮]

೧೯. ಆದಿಚ್ಛಾ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ
ಸಾಕಿಯಾ ನಾಮ ಜಾತಿಯಾ |
ತಮ್ನಾ ಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ರಾಜ
ನ ಕಾಮೇ ಆಭಿಪತ್ಥಯಂ || [೬೯]

೨೦. ಕಾಮೇಸ್ವಾದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ
ನೇಕ್ಷ್ಯಮ್ತಂ ದಟ್ಟು ಖೇಮತೋ |
ಪಧಾನಾಯ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ
ಏತ್ಥ ಮೇ ರಜ್ಞಾತಿ ಮನೋ || [೭೦]

“ಯುವಕನು ನೀನು, ಚಿಕ್ಕವನಿನ್ನೂ,
ಎಳೆವರೆಯದ ತಿಶುವು;
ವರ್ಣಾರೋಹದ ಸಂಪತ್ತಿದೆ, ನೀ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿಹೆಯೆಂತು:

[೬೬]

“ಆನೆ ಸುತ್ತಲಿರೆ ಸೇನೆಯ ಮುಂದಿನ
ಕ್ಷಾತ್ರ ಕುಲಜನಂತೆ!
ಭೋಗ ಕೊಡುವೆನದ ಭುಂಜಿಸು; ಹೇಳು,
ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯೇನು?”

[೬೭]

“ರಾಜಾ! ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತ ಪಾರ್ಶ್ವದಿ
ಕೋಸಲದವರಿಹರು;
ಧನ ವೀರ್ಯಗಳಿಂದಧಿಕಯುತರು, ಮೇಣ್
ಖುಜು ಜನಪದದವರು.

[೬೮]

“ಆದಿತ್ಯನದು ಗೋತ್ರವನರದು,
ಶಾಕ್ಯರು ಜಾತಿಯಲಿ;
ಕಾಮನ ಬಯಸದೆ ತತ್ಕುಲದಿಂದಾಂ
ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದೆ, ರಾಜ!

[೬೯]

“ಕಂಡು ಕ್ಷೇಮನ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣದಲಿ
ದುಃಖ ಕಾಮಗಳಲಿ,
ಹೊರಟಿರುವೆನು ನಾ ಸಾಧಿಸಲೆದರೊಳೆ
ರಂಜಿಸುವುದು ಮನಸು.”

[೭೦]

೧೪. ಅಳವಕ ಸುತ್ತ

೧. ಕಿಂ ಸೂಽಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಂ |
 ಕಿಂ ಸು ಸುಚಿಣ್ಣಂ ಸುಖನೂವಹಾತಿ |
 ಕಿಂ ಸು ಹವೇ ಸಾದುತರಂ ರಸಾನಂ |
 ಕಥಂಜೀವಿಂ ಜೀವಿತಂ ಆಹು ಸೇಟ್ಠಂ || [೭೧]
೨. ಸದ್ಧೀಽಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಂ |
 ಧನ್ಯೋ ಸುಚಿಣ್ಣೋ ಸುಖನೂವಹಾತಿ |
 ಸಜ್ಜಂ ಹವೇ ಸಾದುತರಂ ರಸಾನಂ |
 ಪಙ್ಗಾಜೀವಂ ಜೀವಿತಂ ಆಹು ಸೇಟ್ಠಂ || [೭೨]
೩. ಕಥಂ ಸು ತರತೀ ಓಘಂ
 ಕಥಂ ಸು ತರತಿ ಅಣ್ಣವಂ |
 ಕಥಂ ಸು ದುಕ್ಖಂ ಅಚ್ಚೇತಿ
 ಕಥಂ ಸು ಪರಿಸುಜ್ಞತಿ || [೭೩]
೪. ಸದ್ಧಾಯ ತರತೀ ಓಘಂ
 ಅಪ್ಪನೂದೇನ ಅಣ್ಣವಂ |
 ವಿಯೇನ ದುಕ್ಖಂ ಅಚ್ಚೇತಿ
 ಪಙ್ಗಾಯ ಪರಿಸುಜ್ಞತಿ || [೭೪]
೫. ಕಥಂ ಸು ಲಭತೇ ಪಙ್ಗಂ
 ಕಥಂ ಸು ವಿನ್ಧತೇ ಧನಂ |
 ಕಥಂ ಸು ಕಿತ್ತಿಂ ಪಪ್ಪೋತಿ
 ಕಥಂ ಮಿತ್ತಾನಿ ಗನ್ಠತಿ |
 ಅಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಪರಂಲೋಕಂ
 ಕಥಂ ಪೇಜ್ಜ ನ ಸೋಚತಿ || [೭೫]

೧೪. ಆಳವಕ ಸೂತ್ರ

“ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗಾವ ಧನವು ಮೇಲು?

“ಸುಖ ಬರುವುದಾವುದನು ಸುಚರಿಸಿದರೆ?

“ರಸಗಳೊಳಗಾವುದೈ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಯು?

“ಜೀವಿತವನೆಂತಹುದ ಮೇಲೆಂಬರು?”

[೨೧]

“ಶ್ರದ್ಧೆ ಪುರುಷನಿಗಿಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಧನವು;

“ಸುಖ ಬಹುದು ಧರ್ಮವನು ಸುಚರಿಸಿದರೆ;

“ರಸಗಳೊಳು ಸತ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಯು;

“ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂ ಜೀವಿಸಿದ ಬದುಕೆ ಮೇಲು.”

[೨೨]

“ಹೊಳೆಯ ದಾಟುವುದೆಂತು?

ದಾಟಲೆಂತರ್ಥವನನು?

ದುಃಖ ಕಳೆವುದು ಹೇಗೆ?

ಪರಿಶುದ್ಧನಪ್ಪುದೆಂತು?”

[೨೩]

“ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲಿ ಹೊಳೆಯ-

ನಪ್ರಮಾದದಿ ಕಡಲ ದಾಟಲಕ್ಕು;

ದುಃಖ ಕಳೆಯಲು ವೀರ್ಯ;

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಲಕ್ಕು”

[೨೪]

“ಪ್ರಜ್ಞೆ ಲಭಿಸುವುದೆಂತು?

ಧನ ಪಡೆವುದೆಂತು?

ಕೀರ್ತಿ ದೊರಕುವುದೆಂತು?

ಮಿತ್ರರನು ಪಡೆವುದೆಂತು?

ಲೋಕವಿದರಿಂದದಕೆ

ಹೋಗಿ ಶೋಕಿಸದಿರುವುದೆಂತು?”

[೨೫]

೬. ಸದ್ಧಹಾನೋ ಅರಹತಂ
ಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಪತ್ತಿಯಾ |
ಸುಸ್ಸುಸಾ ಲಭತೇ ಪಜ್ಞಾಂ
ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಚಕ್ಷಣೋ || [೬೬]
೭. ಪತಿರೂಪಕಾರೀ ಧರವಾ
ಉಟ್ಠಾತಾ ವಿಂದತೇ ಧನಂ |
ಸಚ್ಚೇನ ಕಿತ್ತಿಂ ಪಪ್ಪೋತಿ
ದದಂ ಮಿತ್ತಾನಿ ಗನ್ನತಿ || [೬೭]
೮. ಯಸ್ಸೇತೇ ಚತುರೋ ಧಮ್ಮಾ
ಸದ್ಧಸ್ಸು ಘರಮೇಸಿನೋ |
ಸಜ್ಜಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಿತಿ ಚಾಗೋ
ಸ ವೇ ಪೇಚ್ಚ ನ ಸೋಚತಿ || [೬೮]
೯. ಇಂಘ ಅಣ್ಣೋ ಪಿ ಪುಚ್ಛಸ್ಸು
ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ |
ಯದಿ ಸಚ್ಚಾ ದಮಾ ಚಾಗಾ
ಖನ್ತ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಽಧ ವಿಜ್ಜತಿ || [೬೯]
೧೦. ಕಥಂ ನು ದಾನಿ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಂ
ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ |
ಸೋಽಹಂ ಅಜ್ಜ ಪಜಾನಾಮಿ
ಯೋ ಅತ್ತೋ ಸಮ್ಮರಾಯಿಕೋ || [೭೦]

“ನಿರ್ವಾಣ ದೂರಕಿಸುವ ಅರ್ಹತರ ಧರ್ಮದಲಿ
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲಿ ನಡೆದು, ಆ ಅರ್ಹತರನು
ಅಪ್ರಮತ್ತತೆಯಿಂದ ತಾ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯಿಂದ
ಶುಶ್ರೂಷೆಗೈದವಗೆ ಲಭಿಸುವುದು ಪ್ರಜ್ಞೆ.”

[೨೬]

“ತಕ್ಕದನು ಗೈಯುವವನೆಚ್ಚತ್ತು ನಡೆಯುವವ-
ನಾ ಧುರಂಧರನವನು ಧನ ಪಡೆವನು;
ದೂರಕುವುದು ಕೀರ್ತಿ ತಾ ಸತ್ಯದಿಂದೆ;
ಮಿತ್ರರನು ಪಡೆಯುವುದು ದಾನದಿಂದೆ.”

[೨೭]

“ಸತ್ಯ ಧರ್ಮ ಧೃತಿ ತ್ಯಾಗವೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕು
ಧರ್ಮಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಾಚರಿಸುವ
ಗೃಹವಾಸಿ ಸತ್ತು ತಾ ಶೋಕಪಡನು;
ಸತ್ತು ಶೋಕಿಸದಿರುವನವನೆ ಅವನೆ.”

[೨೮]

“ಇನ್ನು ಇತರರ ಕೇಳು,
ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೇಳು, ಹೋಗು:
‘ಸತ್ಯ ದಯೆ ತ್ಯಾಗ ಕ್ಷಮೆ-
ಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದುದಿನ್ನಿಹುದೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ?’”

[೨೯]

“ಇನ್ನು ಇತರರ ನಾನು ಕೇಳಲೇಕೆ
ಬೇರೆಬೇರೆಯ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನು?
ಸತ್ತಬಳಿಕೆನಗೇನು ಮೇಲೆಂಬುದ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನಿಂದು ನಾನು.”

[೩೦]

೧೧. ಅತ್ಥಾಯ ವತ ಮೇ ಬುದ್ಧೋ
ವಾಸಾಯಾಽಽವಿಮಾಗಮಾ |
ಸೋಽಹಂ ಅಜ್ಜ ಪಜಾನಾಮಿ
ಯತ್ಥ ದಿನ್ಸಂ ಮಹಫಲಂ || [೮೧]

೧೨. ಸೋಽಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ
ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ಪುರಾ ಪುರಂ |
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಸಂಬುದ್ಧಂ
ಧಮ್ತಸ್ಸ ಚ ಸುಧಮ್ತತಂ || [೮೨]

—ಸುತ್ತನಿಪಾತ — ಪಗ್ನ ೧ — ಸುತ್ತ ೧೦.

೧೩. ಸುನೀತೋ ಥೇರೋ

೧. ನೀಚೇ ಕುಲಮ್ಹಿ ಜಾತೋಽಹಂ
ದಳಿದ್ಧೋ ಅಪ್ಪಭೋಜನೋ |
ಹೀನಂ ಕಮ್ಹಂ ಮಮಂ ಆಸಿ
ಅಹೋಸಿಂ ಪುಫ್ಫಱ್ಠಕೋ || [೮೩]

೨. ಜಿಗುಚ್ಛಿತೋ ಮನುಸ್ಸಾನಂ
ಪರಿಭೂತೋ ಚ ವಮ್ಹಿತೋ |
ನೀಚಂ ಮನಂ ಕರಿತ್ವಾನ
ವಂದಿಸ್ಸಂ ಬಹುಕಂ ಜನಂ || [೮೪]

೩. ಅಥಸ್ಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಹುದ್ಧಂ
ಭಿಕ್ವುಸಂಘಪುರಕ್ವತಂ |
ಪವಿಸಂತಂ ಮಹಾವೀರಂ
ಮಗಧಾನಂ ಪುರುತ್ತಮಂ || [೮೫]

“ಮೇಲು ನನಗಾಗಲೆಂದಾಳವಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲ-

ಸಿದನೈಸೆ ಬುಧ್ಧ!

ದಾನವಾವುದು ಹಿರಿಯ ಫಲ ಕೊಡುವುದೆಂಬುದನು

ನಾನರಿತೆನಿಂದು!

[೮೧]

“ಗ್ರಾಮದಿಂ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ

ಪುರದಿಂದ ಪುರಕಾನು ವಿಚರಿಸುವೆನು;

ಸಂಬುಧ್ಧನನು ಮೇಣು

ಧರ್ಮದೌತ್ಯಷ್ಟ್ಯವನು ಕೀರ್ತಿಸುವೆನು.”

[೮೨]

೧೫. ಸ್ಥವಿರ! ಸುನೀತ

ನೀಚ ಕುಲದಲಿ ಜನನ,

ನಾನಲ್ಪಭೋಜನನು, ನಾ ದರಿದ್ರ;

ಹೂಗಳನು^೧ ಗುಡಿಸುವುದು —

ಅದುವೆ ಆಗಿತ್ತೆನ್ನ ಹೀನಕರ್ಮ.

[೮೩]

ಹೀನೈಸಿ ಪರಿಭವಿಸಿ

ಜರಿದು ಪೋಗುವರೆನ್ನ ಕಂಡ ಜನರು;

ಎನ್ನ ಮನ ಕಿರಿದಪ್ಪು-

ದಾನು ಬಹುಜನರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

[೮೪]

ಅಂದು ಕಂಡೆನು ನಾನು

ಭಿಕ್ಷುಸಂಘವು ಬಳಸಿ ಬೆಂಬಡಿದನ

ಮಗಧದ ಪುರೋತ್ತಮ^೨ನ

ಪುಗುವಾ ಮಹಾವೀರ ಸಂಬುಧ್ಧನ.

[೮೫]

1. ಹಿರಿಯ ಭಿಕ್ಷು. 2. ಬಲಿಹೀನ, ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಹೂಗಳನ್ನು.

3. ರಾಜಗೃಹ.

೪. ನಿಕ್ಷಿಪಿತವ್ಯಾನ ಬ್ಯಾಭೃಂ
 ವಂದಿತುಂ ಉಪಸಂಜಮಿಂ |
 ಮಮೇವ ಆನುಕಮ್ಪಾಯ
 ಅಟ್ಯಾಸಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ || [೮೬]
೫. ವಂದಿತ್ವಾ ಸತ್ಕುನೋ ಪಾದೇ
 ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ತದಾ |
 ಪಬ್ಜಜಂ ಅಹಮಾಯಾಚಿಂ
 ಸಬ್ಜಸತ್ತಾನಮುತ್ತಮಂ || [೮೭]
೬. ತತೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಸತ್ಕಾ
 ಸಬ್ಜಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕೋ |
 ಏಹಿ ಭಿಕ್ಷುಂತಿ ಮಂ ಆಹ
 ಸಾ ಮೇ ಆಸುಪಸವ್ವದಾ || [೮೮]
೭. ಸೋಽಹಂ ಏಕೋ ಅರಣ್ಣಾಸ್ತಿಂ
 ವಿಹರನ್ತೋ ಅತನ್ದಿತೋ |
 ಅಕಾಸಿಂ ಸತು ವಚನಂ
 ಯಥಾ ಮಂ ಓವದೀ ಜಿನೋ || [೮೯]
೮. ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಂ ಯಾನುಂ
 ಪುಬ್ಬಜಾತಿಮನುಸ್ಸರಿಂ |
 ರತ್ತಿಯಾ ಮಜ್ಜಿಮಂ ಯಾನುಂ
 ದಿಬ್ಬಚಕ್ಪಂ ವಿಸೋಧಿತಂ |
 ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಿಮೇ ಯಾಮೇ
 ತನೋಖನ್ಧಂ ಪದಾಲಯಿಂ || [೯೦]

ಹೆಗಲಿನಡ್ಡೆಯನಾಗ
 ಕೆಳಗಿರಿಸಿ ವಂದಿಸಲು ಬಳಿಸಾರಲು
 ನನ್ನದೇ ಮೇಲಿನನು-
 ಕಂಪನದಿ ನಿಂತನಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ. [೮೬]

ವಂದನೆಗಳನು ಸಲಿಸಿ
 ಗುರುಚರಣಗಳಿಗೊಂದು ಬಳಿಗೆ ನಿಂತು
 ಸರ್ವಸತ್ತೋತ್ತಮನ
 ಯಾಚಿಸಿದನಾನಾಗ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯ¹ವ. [೮೭]

ಕಾರುಣಿಕನವನದಕೆ
 ಸರ್ವಲೋಕಾನುಕಂಪಕನಾದ ಗುರುವು
 ‘ಬಾ ಭಿಕ್ಷು!’ವೆಂದೆನ್ನ
 ನುಡಿಸಲಾಯ್ತೆನಗದುವೆ ‘ಉಪಸಂಪದಾ’² [೮೮]

ಅಪ್ರಮತ್ತನೆ ಆಗಿ
 ವಿಹರಿಸುತ ವನಗಳೊಳಗೇಕಾಕಿಯಾಗಿ
 ಎನಗೆ ಜಿನನುಪದೇಶ-
 ಗೈದ ಗುರುವಚನಗಳ ನಡೆದನಾನು. [೮೯]

ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು; ಮೊದಲ
 ಯಾಮದಲಿ ನೆನಪಾಯ್ತು ಪೂರ್ವಜಾತಿ;
 ಮಧ್ಯಮದ ಯಾಮದಲಿ
 ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತೈ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷು;
 ಕಡೆಯ ಯಾಮಕೆ ಸಿಡಿದು
 ಪುಡಿಯಾಯ್ತು ಕತ್ತಲೆಯ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತ. [೯೦]

1. ಭಿಕ್ಷುವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮನೆ ಬಿಡುವ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. 2. ಭಿಕ್ಷುವಾಗಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ.

೯. ತತೋ ರತ್ಯಾ ವಿವಸನೇ
 ಸುರಿಯಸ್ಸುಗ್ಗಮನಂ ಪತಿ |
 ಇನ್ನೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಆಗನ್ವಾ
 ಮಂ ನಮಸ್ಸಿಂಸು ಪಞ್ಜಲೀ || [೯೧]

೧೦. ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜ್ಞಾ
 ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ |
 ಯಸ್ಸು ತೇ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ
 ದಕ್ಷಿಣೇಯ್ಯೋಽಸಿ ಮಾರಿಸ || [೯೨]

೧೧. ತತೋ ದಿಸ್ವಾನ ಮಂ ಸತ್ಥಾ
 ದೇವಸಂಘಪುರಕ್ಷತಂ |
 ಸಿತಂ ಪಾತುಕರಿತ್ವಾನ
 ಇಮಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಾಸಥ || [೯೩]

೧೨. ತಪೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ
 ಸಂಯಮೇನ ದಮೇನ ಚ |
 ಎತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹೋತಿ
 ಎತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುತ್ತಮಂ || [೯೪]

— ಘೇರಗಾಥಾ — ದ್ವಾದಸನಿಪಾತೋ — ಸುನೀತೋ.

೧೩. ರೋಹಿಣೀ ಥೇರೀ

೧. ಸಮಣಾ ತಿ ಭೋತಿ ಮಂ ವಿಪಸ್ಸಿ
 ಸಮಣಾ ತಿ ಪಟಬುಜ್ಞಸಿ |
 ಸಮಣಾನಮೇವ ಕಿತ್ತೇಸಿ
 ಸಮಣೇ ನೂನ ಭವಿಸ್ಸಸಿ || [೯೫]

ಅಂದು ಕತ್ತಲೆ ಕರಗಿ

ಸೂರ್ಯನೇಳುವ ವೊದಲಿನುದಯಕಾಲದಲಿ

ಇಂದ್ರ ಬ್ರಹ್ಮರು ಬಂದು

ಬೊಗಸೆಗೈಗಳನೆತ್ತಿ ಪೊಡಮಟ್ಟರೆನಗೆ:

[೯೧]

“ನಮಿಸುವೆವು ನಿನಗಿದೋ

ಪುರುಷ ಆಜಾನೇಯ! ಪುರುಷೋತ್ತಮಾ!

ನಿನ್ನಾಸ್ತ್ರವೆಗಳೆಲ್ಲ

ಕ್ಷೀಣವೈ! ಮಾರಿಷ! ನೀ ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಹ!”

[೯೨]

ಇಂತು ದೇವರ ಸಂಘ

ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿದ ನನ್ನ ನೋಡಿ ಗುರುವು

ಮುಗುಳುನಗೆಯನು ಮೆರೆದು

ನುಡಿದನಹ ಅರ್ಥವಿಂತಾಗುವಂತೆ:

[೯೩]

“ತಪದಿಂದ ದಮೆಯಿಂದ

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಮೇಣು ಸಂಯಮಗಳಿಂದ —

ಇವುಗಳಿಂದಲೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಿವನೆ ತಾನೆ!”

[೯೪]

೧೬. ಸ್ಥವಿರಿ ರೋಹಿಣಿ

“ಸವಣ ಎಂದೆನಗೆ ನೀ ತೋರಿಸುವೆ, ಭವತಿ!

ಸವಣನದೊ ಎಂದೆನ್ನನೆಚ್ಚರಿಸುವೆ;

ಸವಣರನೆ ಕೀರ್ತಿ ಸುವೆ ನೀ ಮೂರುವೇಳೆ

ಸವಣಿಯಾಗುವೆಯೇನು? ಹೇಳು.

[೯೫]

1. ಆಸ್ತ್ರವಗಳ ನಾಶವೇ ನಿರ್ವಾಣ. ಅದೇ ಅರ್ಹತನ ಗುರಿ. ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ‘ಪಾಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ’ ನೋಡಿ.

೨. ವಿಪುಲಂ ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ
ಸಮಣಾನಂ ಪವೇಚ್ಛಸಿ |
ರೋಹಿಣೀ ದಾನಿ ಪುಚ್ಛಾಮಿ
ಕೇನ ತೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೯೬]
೩. ಅಕಮ್ತಕಾಮಾ ಅಲಸಾ
ಪರದತ್ತೋಪಜೀವಿನೋ |
ಆಸಂಸುಕಾ ಸಾದುಕಾಮಾ
ಕೇನ ತೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೯೭]
೪. ಚಿರಸ್ಸಂ ವತ ಮಂ ತಾತ
ಸಮಣಾನಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಸಿ |
ತೇಸಂ ತೇ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ
ಪಞ್ಚಾಸೀಲಪರಕ್ಕಮಂ || [೯೮]
೫. ಕಮ್ತಕಾಮಾ ಅನಲಸಾ
ಕಮ್ತಸೇಟ್ಟಸ್ಸ ಕಾರಕಾ |
ರಾಗಂ ದೋಸಂ ಪಜಹಂತಿ
ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೯೯]
೬. ತೀಣಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ
ಧುನಂತಿ ಸುಚಿಕಾರಿನೋ |
ಸಬ್ಬಪಾಪಂ ಪಹೀನೇಽಸಂ
ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೦]

“ವಿಪುಲವಾದನ್ನ ಪಾನಾದಿಗಳ ನೀ ನೀಡಿ
ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹುವೆ ಬಂದ ಸವಣರಿಗೆ;
ನಾನದನೆ ಕೇಳುವೆನು; ರೋಹಿಣಿ, ಹೇಳಮ್ಮ
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನಿನಗೇಕೆ?”

[೯೬]

“ಕರ್ಮಕಾಮಿಗಳಲ್ಲವವರು ಸೋಮಾರಿಗಳು,
ಪರರ ದಾನಗಳಿಂದ ಬದುಕುವವರು;
ಆಸೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು, ಸಿಹಿ ತಿನಿಸ ಬಯಸುವರು;
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನಿನಗೇಕೆ?”

[೯೭]

“ಸವಣರನು ಕುರಿತು ನೀ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತಲಿರುವೆ
ಚಿರಕಾಲದಿಂದೆನ್ನ, ನನ್ನ ತಂದೆ!
ಅವರಾ ಪರಾಕ್ರಮ¹ವನವರ ಪುಜ್ಞಾಶೀಲ-
ಗಳನೀಗ ಕೀರ್ತಿಸುವೆನಾನು.

[೯೮]

“ಕರ್ಮಕಾಮಿಗಳವರು, ಸೋಂಬರಲ್ಲವರು,
ಶ್ರೇಷ್ಠವಹ ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡುವವರು;
ರಾಗವನು ದ್ವೇಷವನು ಹೊರಗಟ್ಟಿದವರು —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.

[೯೯]

“ಮೂತೆರದ ಪಾಪಗಳ ಮೂಲಗಳ ಕಳೆಯುತ್ತ
ಶುಚಿಯಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡುವವರು;
ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟವರು —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.

[೧೦೦]

೭. ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಸುಚಿ ನೇಸಂ
 ವಾಚೀಕಮ್ಮಜ್ಜಾ ತಾದಿಸಂ |
 ಮನೋಕಮ್ಮಂ ಸುಚಿ ನೇಸಂ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೧]
೮. ವಿಮಲಾ ಸಂಖಮುತ್ತಾ ವ
 ಸುದ್ಧಾ ಸನ್ನರಬಾಹಿರಾ |
 ಪುಣ್ಣಾ ಸುಕ್ಕಾನ ಧಮ್ಮಾನಂ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೨]
೯. ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಧಮ್ಮಧರಾ
 ಅರಿಯಾ ಧಮ್ಮಜೀವಿನೋ |
 ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಜ್ಜಾ ದೇಸೇಸ್ತಿ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೩]
೧೦. ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಧಮ್ಮಧರಾ
 ಅರಿಯಾ ಧಮ್ಮಜೀವಿನೋ |
 ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸತಿಮನ್ನೋ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೪]
೧೧. ದೂರಜ್ಜಮಾ ಸತಿಮನ್ನೋ
 ಮನ್ನಭಾಣೀ ಅನುದ್ಧತಾ |
 ದುಕ್ಖಸ್ಸಂತಂ ಪಜಾನಂತಿ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೫]

“ಅವರ ದೇಹದ ಕೆಲಸ ಶುಚಿಯೆಂತೋ ಅಂತೆಯೇ
ಅವರೆಸಗುವಾ ನುಡಿಯ ಕೆಲಸ ಕೂಡ;
ಅವರ ಮನಸಿನ ಕೆಲಸವದು ಕೂಡ ಶುಚಿಯಯ್ಯೆ—
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ. [೧೦೧]

“ಶಂಖದೊಲು ಮೌಕ್ತಿಕದವೋಲವರು ನಿರ್ಮಲರು,
ಒಳಗು ಹೊರಗುಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧರವರು;
ಶುಕ್ಲ ಧರ್ಮ¹ಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದವರು—
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ. [೧೦೨]

“ಬಹಳ ತಿಳಿದವರವರು, ಧರ್ಮವನು ಧರಿಸಿದವ-
ರಾರ್ಯರೈ; ಜೀವಿಪರು ಧರ್ಮದಿಂದ;
ಅರ್ಥ²ವನು ಧರ್ಮವನು ಉಪದೇಶಗೈಯುವರು—
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ. [೧೦೩]

“ಬಹಳ ತಿಳಿದವರವರು, ಧರ್ಮವನು ಧರಿಸಿದವ-
ರಾರ್ಯರೈ; ಜೀವಿಪರು ಧರ್ಮದಿಂದ;
ಸ್ಮೃತಿಮಂತರೇಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದವರವರು—
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ. [೧೦೪]

“ಸ್ಮೃತಿಮಂತರವರು ತಾವತಿದೂರ ಚರಿಸುವರು,
ಮಂತ್ರ ಹೇಳುವರವಂಗೆೌದ್ಧೃತ್ಯ³ವಿಲ್ಲ;
ದುಃಖ ಕೊನೆಯಾಗುವುದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು—
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ. [೧೦೫]

1. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ. 2. ಮೇಲಾದ ಗುರಿ. 3. ಎದೆಗುಡಿ, ತಳಮಳ; ಬಿಡ್ಡುತ್ಯವಿಲ್ಲ
ದಿರುವುದು ಶಾಂತಿ.

೧೨. ಯವ್ವಾ ಗಾಮಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ
 ನ ವಿಲೋಕೇನ್ತಿ ಕಿಣ್ಣನಂ |
 ಆನಪೇಕ್ವಾ ವ ಗಚ್ಚನ್ತಿ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೬]

೧೩. ನ ತೇ ಸಂ ಕೋಟೈ ಓಸೇನ್ತಿ
 ನ ಕುಮ್ಮಿಂ ನ ಕಳೋಪಿಯಂ |
 ಪರಿನಿಟ್ಟತಮೇಸಾನಾ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೭]

೧೪. ನ ತೇ ಹಿರಣ್ಣಂ ಗಣ್ಣನ್ತಿ
 ನ ಸುವಣ್ಣಂ ನ ರೂಪಿಯಂ |
 ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತಿ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೮]

೧೫. ನಾನಾಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ
 ನಾನಾಜನಪದೇಹಿ ಚ |
 ಅಣ್ಣಾಮುಣ್ಣಂ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ
 ತೇನ ಮೇ ಸಮಣಾ ಪಿಯಾ || [೧೦೯]

೧೬. ಅತ್ಥಾಯ ವತ ನೋ ಭೋತಿ
 ಕುಲೇ ಜಾತಾ ಸಿ ರೋಹಿಣಿ |
 ಸದ್ಧಾ ಬುದ್ಧೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ
 ಸಂಘೇ ಚ ತಿಬ್ಬಗಾರವಾ || [೧೧೦]

“ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗದೆಯೆ ಅದನಿದನು ನೋಡದೆಯೆ
ಸಂಚಾರಗೆಯ್ಯಾಗ ಗ್ರಾಮಗಳಲಿ
ಏನನೂ ಬಯಸದೆಯೆ ನಡೆದು ಹೋಗುವರವರು —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.

[೧೦೬]

“ಕಣಜಗಳಲೇನವರು ಕೂಡಿಹಾಕುವರಲ್ಲ,
ಕುಡಿಕೆ ಮಡಿಕೆಗಳವರು ಶೇಖರಿಸರು;
ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದುದನು¹ ಬಯಸುವವರವರು —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.

[೧೦೭]

“ಹಣಕಾಸುಗಳನವರು ಸ್ವೀಕರಿಸರಂತೆಯೇ
ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳರು;
ಅಂದಂದನಂದಂದು ತಳ್ಳುವವರವರು —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.

[೧೦೮]

“ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದವರು; ಅವರವರ ಜನಪದವು
ಬೇರೆಬೇರವರ ಕುಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ;
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಚರಿಸನೊಬ್ಬನೊಡನಿನ್ನೊಬ್ಬ —
ಸವಣರಲಿ ಪ್ರೀತಿ ನನಗದಕೆ.”

[೧೦೯]

“ರೋಹಿಣಿ, ನಮಗೆ ಹಿತವಾಗಲೆಂಬರ್ಥದಿಂ
ನಮ್ಮ ಕುಲದಲಿ, ಭವತಿ, ಜನಿಸಿದೆಯಲ!
ಬುದ್ಧನಲಿ ಧರ್ಮದಲಿ ಮೇಣು ಸಂಘದಿ ನಿನಗೆ
ಎಂ ಶ್ರದ್ಧೆ! ಗೌರವವು ತೀವ್ರ!

[೧೧೦]

೧೭. ತುವಂ ಹೇತಂ ಪಜಾನಾಸಿ
 ಪುಷ್ಪಾ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಅನುತ್ತರಂ |
 ಅಹಂ ಸಿ ಏತೇ ಸಮಣಾ
 ಪಟಗಣ್ಣಿನ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಂ |
 ಪತಿಟ್ಟತೋ ಹೇತು ಯುಷ್ಣೋ
 ವಿಪುಲೋ ನೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ || [೧೧೧]

೧೮. ಸಚೇ ಭಾಯಸಿ ದುಕ್ಪಸ್ಸ
 ಸಚೇ ತೇ ದುಕ್ಪಮಪ್ಪಿಯಂ |
 ಉಪೇಹಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ
 ಧಮ್ತಂ ಸಂಘಜ್ಜ ತಾದಿನಂ |
 ಸಮಾದಿಯಾಹಿ ಸೀಲಾನಿ
 ತಂ ತೇ ಅತ್ಥಾಯ ಹೇಹಿತಿ || [೧೧೨]

೧೯. ಉಪೇಮಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ
 ಧಮ್ತಂ ಸಂಘಜ್ಜ ತಾದಿನಂ |
 ಸಮಾದಿಯಾಮಿ ಸೀಲಾನಿ
 ತಂ ಮೇ ಅತ್ಥಾಯ ಹೇಹಿತಿ || [೧೧೩]

೨೦. ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಪುರೇ ಆಸಿಂ
 ಸೋ ಇದಾನಿಸ್ಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ |
 ತೇವಿಜ್ಜೋ ಸೋತ್ತಿಯೋ ಚಸ್ಸಿ
 ವೇದಗೂ ಚಸ್ಸಿ ನ್ತಾ ತಕೋ || [೧೧೪]

‘ಪುಣ್ಯಗಳಿಗುತ್ತೃಷ್ಟ
ಭೂಮಿಯನು ಬಲ್ಲವಳು ನೀನೇ!
ದಾನಗಳ ನೀಡುವೆವು
ಸವಣರವರಿಗೆ ನಾವು ಕೂಡ!
ಇಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿದರೆಮಗೆ
ದಾನಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವಹುದು!’

[೧೧೧]

‘ದುಃಖಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದರೆ,
ಪ್ರಿಯವಲ್ಲದಿರೆ ದುಃಖ ನಿನಗೆ,
ಬುದ್ಧನನು, ಧರ್ಮವನು,
ಸಂಘವವನದ ನೀನು ಸಾರು;
ತೀಲಗಳ ನೀ ನಡಸು;
ಹಿತವಪ್ಪುದದರಿಂದ ನಿನಗೆ.’

[೧೧೨]

‘ಬುದ್ಧನನು, ಧರ್ಮವನು,
ಸಂಘವವನದ ನಾನು ಸಾರಿ,
ತೀಲಗಳ ನಡಸುವೆನು;
ಹಿತವಪ್ಪುದದರಿಂದ ನನಗೆ.’

[೧೧೩]

‘ಪೂರ್ವದಲಿ ನಾ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧು¹ವಾಗಿದ್ದೆನೈ,
ಇಂದು ನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ ಆಗಿರುವೆನು;
ಮೂರು ವಿದ್ಯೆ²ವ ಪಡೆದು ಶ್ರೋತ್ರಿಯ³ನೆ ಆಗಿರುವೆ
ಸ್ನಾನ ಗೈದವನಾಗಿ⁴ ವೇದ⁵ ತಿಳಿದು.’

[೧೧೪]

1. ಕೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು. 2. ಮುಕ್, ಸಾಮ, ಯಜುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲ; ಪೂರ್ವನಿವಾಸಾನುಸ್ಮೃತಿ ಜ್ಞಾನ, ಸತ್ಯಗಳ ಚ್ಯುತೋಪಪಾತ ಜ್ಞಾನ, ಅಸ್ತವಕ್ಷಯ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿದ್ಯೆ. 3. ಬುದ್ಧಶಾಸನ ತಿಳಿದವನು, ಶ್ರುತವಂತ. 4. ನಾಲ್ಕು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಅರಿವೆಂಬ ಸ್ನಾನದಿಂದ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳೆಂಬ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು. 5. ಪುಟ ೨೪, ೨.

೧೭. ದನ್ವಿಕಾ ನಾಮ ಛೇರೀ

೧. ದಿವಾವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಪವ್ಮ
 ಗಿಜ್ಜಕೂಟವ್ವಿ ಪಬ್ಬತೇ |
 ನಾಗಂ ಓಗಾಹಮುತ್ತಿಣ್ಣಂ
 ನದೀತೀರವ್ವಿ ಅದ್ಧಸಂ || [೧೧೫]

೨. ಪುರಿಸೋ ಅಜ್ಜುಸಮಾದಾಯ
 ದೇಹಿ ಪಾದನ್ವಿ ಯಾಚತಿ |
 ನಾಗೋ ಪಸಾರಯಿ ಪಾದಂ
 ಪುರಿಸೋ ನಾಗಮಾರುಹಿ || [೧೧೬]

೩. ದಿಸ್ವಾ ಆದಂತಂ ದಮಿತಂ
 ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಸಂ ಗತಂ |
 ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧೇವಿ
 ಖಲು ತಾಯ ವನಂ ಗತಾ || [೧೧೭]

— ಛೇರೀಗಾಥಾ — ತಿಕನಿಪಾತೋ — ದನ್ವಿಕಾ.

೧೮. ಪಟಾಚಾರಾ ನಾಮ ಛೇರೀ

೧. ನಜ್ಜಲೇಹಿ ಕಸಂ ಖೇತ್ತಂ
 ಬೇಜಾನಿ ಪವಪಂ ಭಮಾ |
 ಪುತ್ತದಾರಾನಿ ಪೋಸೇನಾ
 ಧನಂ ವಿಸ್ಥನ್ವಿ ಮಾನವಾ || [೧೧೮]

೧೭. ದಂತಿಕಾ ಎಂಬ ಸ್ಥವಿರಿ

ಹಗಲು ವಿಹಾರವ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಟು ನಾ
ಗೃಧ್ರಕೂಟಪರ್ವತದಿಂದ
ನದಿಯ ತೀರದಲಿ ಕಂಡೆ ನೀರಿನಲಿ
ಮಿಂದು ಮೇಲೆ ಬರುವಾನೆಯನು. [೧೧೫]

ಪುರುಷನಂಕುಶವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ‘ಕೊಡು
ಪಾದ’ವೆಂದು ತಾ ಕೇಳಿದನು;
ತನ್ನ ಪಾದವನ್ನಾನೆ ಪಸರಿಸಿತ್ತು,
ಪುರುಷನಾನೆಯದನೇರಿದನು. [೧೧೬]

ದಮನವಾಗದುದು ದಮನವಾದುದನು
ಮಾನವನಿಗೆ ವಶವಾದುದನು
ಕಂಡು ವನಕೆ ನಡೆದಾಗ ಚಿತ್ತವನು
ತಂದು ಸಮಾಧಿಗೆ ನಿಲಿಸಿದನು. [೧೧೭]

೧೮. ಪಟಾಚಾರ ಎಂಬ ಸ್ಥವಿರಿ

ನೇಗಿಲಿನ ಬಲದಿಂದ ಹೊಲಗಡ್ಡೆಗಳನುತ್ತು
ಭೂಮಿಯಲಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ,
ಆರ್ಜಿಸಿದ ಧನವನನುಭವಿಸುವರು; ಮಾನವರು
ಸತಿಸುತರ ಪೋಷಿಸುವರು. [೧೧೮]

೨. ಕಿಮಹಂ ಸೀಲಸವ್ವನ್ನಾ
 ಸತ್ತು ಸಾಸನಕಾರಿಕಾ |
 ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಾಮಿ
 ಅಕುಸೀತಾ ಅನುದ್ಧಟಾ || [೧೧೯]

೩. ಪಾದೇ ಪಕ್ವಾಲಯಿತ್ವಾನ
 ಉದಕೇ ಸು ಕರೋಮುಽಹಂ |
 ಪಾದೋದಕಣ್ಣು ದಿಸ್ವಾನ
 ಥಲತೋ ನಿನ್ನಮಾಗತಂ |
 ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧೇಮಿ
 ಅಸ್ಸಂ ಭದ್ರಂ ವ ಜಾನಿಯಂ || [೧೨೦]

೪. ತತೋ ದೀಪಂ ಗಹೇತ್ವಾನ
 ವಿಹಾರಂ ಪಾವಿಸಿಂ ಅಹಂ |
 ಸೇಯ್ಯಂ ಓಲೋಕಯಿತ್ವಾನ
 ಮಣ್ಣು ಕಮ್ಹಿ ಉಪಾವಿಸಿಂ || [೧೨೧]

೫. ತತೋ ಸೂಚಿಂ ಗಹೇತ್ವಾನ
 ವಟ್ಟಂ ಓಕಸ್ಸಯಾಮುಽಹಂ |
 ಪದೀಪಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ
 ವಿವೋಕೋ ಅಹು ಚೇತಸೋ || [೧೨೨]

— ಛೇರೀಗಾಥಾ — ಪಜ್ಜಾ ನಿಸಾತೋ — ಪಪಾಚಾಂ.

[ಪಾಲಿ ಪಜ್ಜ ಪುಸ್ತಂಜಲಿ ನಿಟ್ಟಿತಂ.]

ನಾ ತೀಲಸಂಪನ್ನೆ, ಗುರುಶಾಸನವ ನಡಸಿ
ಸೋಮಾರಿಯಲ್ಲದವಳು,
ಔದ್ಧೃತ್ಯವಿಲ್ಲದವಳಾನೇಕೆ ಬಳಿಸಾರಿ
ಸೇರೆನೈ ನಿರ್ವಾಣವ!

[೧೧೯]

ಕಾಲು ತೊಳೆಯುತ್ತ ಜಲದಿ
ನಾ ತೊಳೆದ ನೀರಾಗ
ಮೇಲಿಂದ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಹುದ ಕಂಡು
ನಾ ಸಮಾಧಿಯೊಳಾಗ
ಚಿತ್ತವನು ನಿಲಿಸಿದೆನು
ಭದ್ರಾಶ್ವವನು ಹಿಡಿದು ಕಲಿಸುವಂತೆ

[೧೨೦]

ನಾ ವಿಹಾರವನಾಗ ನಡೆದೆನೊಳಹೊಕ್ಕು
ಕೈಲೊಂದು ದೀಪ ಕೊಂಡು;
ಮೇಲಾವುದದನು ಮೇಣ್ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತೆ
ಮಂಚಕದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ.

[೧೨೧]

ಆಗ ಸೂಜಿಯ ಹಿಡಿದು
ಬತ್ತಿಯನು ಕೆಳಗೆಳೆದೆನು!
ಬೆಳಕಿನದೆ ನಿರ್ವಾಣ!
ಮನಸು ಮೋಕ್ಷವ ಪಡೆಯಿತು!

[೧೨೨]

